

w-album 8

2009

**Turun Eläin- ja Kasvitieteellinen Seura ry
Hyönteiskerho**

**Suomelle uusia sekä maastamme huonosti
tunnettuja ahmaspistiäislajeja
(Hymenoptera, Ichneumonidae) I**

Reijo Jussila & Gergely Várkonyi

w-album

8 (2009)

ISSN 1795-665X

ISSN 1795-6668

ISBN 978-952-5793-04-8 (nid.)

ISBN 978-952-5793-05-5 (PDF)

w-album on hyönteistieteellinen verkkojulkaisuna ilmestyvä lehti, jossa julkaistaan laajahkoja paikallisfaunistisia hyönteisselvityksiä. Lehden pääasiallinen julkaisukieli on suomi. Lehti ilmestyy epäsäännöllisesti sen julkaisualaan sopivien artikkelien tarjonnasta riippuen.

Julkaisija: Turun Eläin- ja Kasvitieteellinen Seura, Hyönteiskerho
Publisher: Entomological Club of the Zoological and Botanical Society of Turku, Finland

Toimitus/Editors: Veli-Matti Mukkala
veli-matti.mukkala@perkinelmer.com

Antti Haarto
antti.haarto@turkuamk.fi

Käsikirjoitukset lähetetään sähköpostitse toimitukseen rtf-muodossa. Ennen julkaisemista käsikirjoitukset läpikäyvät asiantuntijatarkastuksen. Kirjoittajat vastaavat kielentarkastuksesta.

Manuscripts should be submitted to the editors as e-mail attachments in rtf-format. The manuscripts are reviewed by referees before publishing. The author(s) are responsible for the quality of the language.

Julkaisutapa: pdf-muodossa osoitteessa org.utu.fi/harrastus/TEKS/w-album/
Publication: in pdf-format at address org.utu.fi/harrastus/TEKS/w-album/

Lehden nimi, *w-album*, pohjautuu hyönteiskerhon logoon, joka on Ari Karhilahden tyyllitteleämä jalavanopsasiipi (*Satyrium w-album*).

Suomelle uusia sekä maastamme huonosti tunnettuja ahmaspistiäislajeja (Hymenoptera, Ichneumonidae) I

Reijo Jussila¹ & Gergely Várkonyi²

¹Zoological Museum, Section for Biodiversity, Department of Biology, FI-20014 University of Turku, Finland;
reijo.jussila@utu.fi

²Friendship Park Research Centre, Kainuu Regional Environment Centre, Lentiirantie 342B, 88900 Kuhmo, Finland;
gergely.varkonyi@ymparisto.fi

Jussila, R. & Várkonyi, G. 2009: Suomelle uusia sekä maastamme huonosti tunnettuja ahmaspistiäislajeja (Hymenoptera, Ichneumonidae) I. – w-album (8) 2009, 3-11.

Received 21.1.2008, accepted 28.12.2008

Lyhennelmä. Suomen faunalle ilmoitetaan yhdeksäntoista uutta kätköpistiäislajia: *Lissonota inareolata* Pfeffer, *Hodostates brevis* (Thomson), *Neostrobilia longigena* (Thomson), *Euryproctus mundus* (Gravenhorst), *Diadegma velox* (Holmgren), *Hyposoter clausus* (Brischke), *Campocraspedon annulitarsis* (Hedwig), *Acrolyta flagellator* Schwarz & Shaw, *A. nigricolor* (Aubert), *Hemiteles maricesca* Schwarz & Shaw, *H. rubropleuralis* Kiss, *Dichrogaster liostylus* (Thomson), *D. modesta* (Gravenhorst), *Gelis infumatus* (Thomson), *G. parens* Schwarz, *G. sanguinipectus* (Schmiedeknecht), *Sulcarius pubescens* Townes, *Oresbius bipunctatus* (Schmiedeknecht), *Pleolophus vestigialis* (Förster) ja yksi Nyky-Suomelle uusi laji, *Odontocolon thomsoni* (Clément). Lisäksi kerrotaan neljästä maamme luetteloiden ulkopuolelle jääneestä lajista: *Gelis operosus* Schwarz, *G. recens* Schwarz, *G. spurius* (Förster) ja *G. venatorius* (Förster). Laji *Dichrogaster genalis* (Habermehl) poistetaan Suomen lajistosta. Kaikki kuuluvat kätköpistiäisheimoon Ichneumonidae.

New and poorly known Finnish ichneumonid (Hymenoptera) species I

Abstract. *Lissonota inareolata* Pfeffer, *Hodostates brevis* (Thomson), *Neostrobilia longigena* (Thomson), *Euryproctus mundus* (Gravenhorst), *Diadegma velox* (Holmgren), *Hyposoter clausus* (Brischke), *Campocraspedon annulitarsis* (Hedwig), *Acrolyta flagellator* Schwarz & Shaw, *A. nigricolor* (Aubert), *Hemiteles maricesca* Schwarz & Shaw, *H. rubropleuralis* Kiss, *Dichrogaster liostylus* (Thomson), *D. modesta* (Gravenhorst), *Gelis infumatus* (Thomson), *G. parens* Schwarz, *G. sanguinipectus* (Schmiedeknecht), *Sulcarius pubescens* Townes, *Oresbius bipunctatus* (Schmiedeknecht) and *Pleolophus vestigialis* (Förster) are reported as new to the Finnish fauna. *Odontocolon thomsoni* (Clément) is new to the current area of Finland. *Gelis operosus* Schwarz, *G. recens* Schwarz, *G. spurius* (Förster) and *G. venatorius* (Förster) have been previously overlooked in Finnish catalogues. *Dichrogaster genalis* (Habermehl) is removed from the Finnish fauna. All species belong to the Hymenopterous family Ichneumonidae.

Ichneumonidae-loispistiäiset eli ahmaspistiäiset on Suomen lajirikkain hyönteisheimo. Se käsittää noin 2500 Suomesta ilmoitettua lajia. Maamme faunalle uusia ahmaspistiäisiä löytyy helposti lisää, koska tutkimuksia on tehty vähän eikä tutkijoitakaan ole koskaan ollut kovin monia.

Terminologiassa on käytetty ennen kaikkea Pimplinae-käsikirjaa (Fitton ym. 1988). Levinneisyystiedot on saatu Taxapad-luettelosta (Yu ym. 2005) ja alkuperäiskirjoituksista.

Xoridinae***Odontocolon thomsoni* (Clément, 1938)**

Odontomerus thomsoni Clément, 1938
Odontocolon thomsoni (Clément) Heinrich 1951

EH: Sahalahti, 6820:3365, 19.–25.VI.2006, 2♂♂,
 P. Valtonen leg.

Odontocolon thomsoni muistuttaa sukunsa muista suomalaisista lajeista eniten lajia *O. appendiculatum* (Gravenhorst, 1829), mutta sen etusiiven siipitäplä on mustanruskea ja metasoman toinen tergiitti on selvästi pisteinen. Jälkimmäisellä lajilla siipitäplä on kellanruskea ja takaruumiin metasoman toinen tergiitti varsinkin etuosastaan karkeapintainen. Lisäksi *O. appendiculatum* on jonkin verran vaaleampi kuin täysin musta *O. thomsoni*.

Laji on Nyky-Suomelle uusi. Kerrich (1940) on ilmoittanut sen Karjalasta, mutta nykyisen rajan takaa. Sitä on löytynyt lisäksi sekä Ruotsista että Keski- ja Itä-Euroopasta.

Banchinae, Atrophini***Lissonota inareolata* Pfeffer, 1913**

V: Korppoo, Utö, 6643:3184, 11.–14.VIII.2004,
 1♀, R. Jussila leg.

Lissonota inareolata eroaa kaikista noin viidestäkymmenestä Suomesta löydetystä sukunsa lajista siinä, että sen etusiivestä puuttuu täysin *3r-sm* -suoni.

Laji on Suomelle uusi. Sitä on aikaisemmin saatu vain Saksasta, Latviasta ja Venäjältä.

Ctenopelmatinae, Pionini***Hodostates brevis* (Thomson, 1883)**

Hodostates brevis Thomson 1883
Hodostates brevis (Thomson) Aubert 2000

Kn: Kuhmo, Juortanansalo, 716:364, 14.–22.VII.2005, 1♀, G. Várkonyi leg. (G. Broad det.)

Kn: Kuhmo, Ulvinsalo, 7098:3662, 15.–23.VII.2005, 1♀, G. Várkonyi leg. (G. Broad det.)

Hodostates Förster, 1868 -suku on Suomelle uusi. Se muistuttaa suuresti meiltä jo ennestään löytynyttä sukua *Lethades* Davis, 1897. Se eroaa tästä esimerkiksi keskiselän selvän pitkittäisuurre- eli notaulusparin kautta. Lisäksi munanasetin on selvästi lyhyempi kuin suvulla *Lethades* (ks. tarkemmin Townes 1970). *Hodostates*-suvusta tunnetaan lisäksi kaksi muuta lajia, toinen Sveitsistä ja toinen Pohjois-Amerikasta.

Lajia *Hodostates brevis* on löytynyt tähän saakka vain Ruotsista, Belgiasta, Saksasta ja Bulgariasta. Laji on Suomelle uusi.

Ctenopelmatinae, Mesoleiini***Neostrobilia longigena* (Thomson, 1894)**

Mesoleius (*Scopesus*) *longigena* Thomson 1894
Neostrobilia longigena (Thomson) Fitton 1982

PS: Varkaus, Kangaslampi, 26.VI.–17.VII.2004,
 1♀, N. Laurenne leg.

Varkaudesta saatu yksilö muistuttaa suuresti sukunsa tähän saakka ainoata suomalaista lajia *N. ruficollis* (Holmgren, 1857). Lajin *N. longigena* propodeum on kuitenkin lähes sileä, kun taas siinä on jälkimmäisellä lajilla selvät pitkittäisharjut. Lisäksi lajin *N. longigena* tuntosarvet ovat jonkin verran ohuimmat, keskiselkä (mesoscutum) lähes musta ja munanasetin ulottuu hieman metasoman kärkeä pidemmälle. Lajin *N. ruficollis* munanasetin ulottuu vain metasoman kärkeen saakka ja keskiselkä on punertava.

Laji on Suomelle uusi. Sitä on löytynyt aikaisemmin Ruotsista ja Ranskasta.

Ctenopelmatinae, Euryproctini

Euryproctus mundus Gravenhorst, 1820)

Ichneumon mundus Gravenhorst, 1820

Euryproctus mundus (Gravenhorst) Brischke 1879

PS: Varkaus, Kangaslampi, 26.VI.–17.VII.2004, 1♂, N. Laurenne leg.

Euryproctus mundus muistuttaa lähinnä Suomestakin löydettyä lajia *E. arbustorum* (Holmgren, 1857), mutta sen metasoman ensimmäinen jaoke (petiolaarisegmentti) on noin kolme kertaa takaleveytensä pituinen, kun taas jälkimmäisellä lajilla se on vain noin kaksi kertaa.

Laji on Suomelle uusi. Sitä on löytynyt aikaisemmin lähes koko Euroopasta, Turkista, Iranista ja Afganistanista.

Campopleginae

Diadegma velox (Holmgren, 1860)

Limneria velox Holmgren, 1860

Diadegma velox (Holmgren) Aubert 1868

V: Nousiainen, Tepastus, 6735:3237, 16.–30.VI.2003, 1♀, R. Jussila leg.

Diadegma velox muistuttaa Suomesta löydettyistä sukunsa lajeista eniten lajeja *D. crassicorne* (Gravenhorst, 1829) ja *rufatum* (Bridgman, 1884). Sillä on kuitenkin selvästi paksummat tuntosarvet kuin edellisellä lajilla eikä pää ole yhtä voimakkaasti kaventunut kuin jälkimmäisellä lajilla. Naaraan metasoman seitsemännen jaokkeen apikaalikareuna on jonkin verran työntynyt sisäänpäin.

Laji on Suomelle uusi. Sitä on löydetty aikaisemmin Ruotsista, Länsi- Keski- ja Etelä-Euroopasta, Turkista sekä Israelista.

Hyposoter clausus (Brischke, 1880)

Limneria clausa Brischke 1880

Hyposoter clausus (Brischke) Horstmann 2001

EH: Sahalahti, 6820:3365, 31.VII.2003, 1♀, P. Valtonen leg.

Hyposoter clausus muistuttaa Suomesta löydettyistä sukunsa lajeista eniten lajia *H. inquinatus* (Holmgren, 1860), mutta sen takajalkojen reidet ja sääret ovat tasaisen ruskehtavat, kun taas *H. inquinatus* takareidet ovat kokonaan ja takasääret tyvestään mustat.

Laji on Suomelle uusi. Sitä on löydetty aikaisemmin Länsi- ja Keski-Euroopasta sekä Pakistanista.

Diplazontinae

Campocraspedon annulitarsis (Hedwig, 1938)

Homocidus annulitarsis Hedwig 1938

Homocidus arcanus Stelfox 1941

Campocraspedon annulitarsis (Hedwig)

Horstmann 1981

U: Sipoo, Hindbyn Sipoonkorpi, 11.–15.VI.2005, 1♀, N. Laurenne leg. (G. Broad det.).

Campocraspedon annulitarsis muistuttaa suuresti sukunsa ainoata Suomesta tähän saakka löydettyä lajia, *C. caudatus* (Thomson, 1890), mutta erottuu tästä selvästi mm. takasäärien värityksen puolesta: Lajilla *C. caudatus* ne ovat tasaisen vaaleahkon oranssinruskeat ja lajilla *C. annulitarsis* ne ovat tyvestä vaaleahkon oranssinruskeat, keskeltä valkeahkot ja kärjestä tummat.

Laji on Suomelle uusi. Sitä on löydetty aikaisemmin vain Britanniaasta, Belgiasta ja Puolasta.

Cryptinae, Phygadeuontini, Acrolytina***Acrolyta flagellator* Schwarz & Shaw, 2000**

V: Sauvo, Karuna, 6693:3256, 31.VII–26.IX.1998, 18.VII–30.VIII.1999 ja 24.VI.–9.VII.2000, 11♀♀, R. Jussila leg.

V: Turku, Paattinen, 6727:3244, 22.IX.–2.X.2000, 1♀, R. Jussila leg.

U: Pyhtää, Kangasniemi, 670:347, 18.VI.–10.VII.2000, 1♀, V-M. Mussalo leg.

EK: Kotka, Huruksela, 672:348, 26.VII.–3.VIII.1999, 1♀, L. Luukkonen leg.

EK: Kotka, Kymnlinna, 671:349, 1.–15.X.2000, 1♀, L. Luukkonen leg.

EK: Virolahti, 672:323, 26.VI.1976, 1♀, R. Jussila leg.

Suomalaiset yksilöt muistuttavat alkuperäiskuvausta (Schwarz & Shaw 2000), mutta niiden metasoman toinen tergiitti on lähes sileä ja siimat jonkin verran paksummat (esimerkiksi kolmannen jaokkeen pituus on 4,7–5,3 x sen paksuus, tyyppiyksilöillä 5,0–5,4), takalonkat ovat tummahkot, takareidet ja -sääret vaaleammat kuin alkuperäiskuvauksen yksilöillä.

Laji on Suomelle uusi. Sitä on löydetty aikaisemmin vain Britanniaasta ja Itävallasta.

***Acrolyta nigricolor* (Aubert, 1980)**

Eudelus microstomus nigricolor Aubert 1980
Acrolyta nigricolor (Aubert) Schwarz & Shaw
2000

V: Nousiainen, Tepastus, 6735:3237, 16.IX.–7.X.2002, 21.VI.–6.VII.2003, 6.–9.VII.2005 ja 4.–8.VII.2006, 4♀♀, R. Jussila leg.

EH: Lahti, Mukkula, 6769:3429, 1.–7.VII.2002, 1♀, O. Blomster leg.

Tieteellisen nimensä mukaisesti *Acrolyta nigricolor* on muita sukunsa lajeja tummempi: mm. sen yläleuat ovat lähes ja takalonkat kokonaan mustat (Schwarz & Shaw 2000).

Laji on Suomelle uusi. Sitä on löydetty aikaisemmin vain Itävallasta ja Ranskasta.

Suomen nykyiset *Acrolyta*-lajit:

flagellator Schwarz & Shaw, 2000
marginata (Bridgman, 1839)
mediovittata (Schmiedeknecht, 1897)
nens (Hartig, 1838)
nigricolor (Aubert, 1980)
rufocincta (Gravenhorst, 1829)

Cryptinae, Phygadeuontini, Hemiteлина***Hemiteles maricesca* Schwarz & Shaw, 2000**

V: Nousiainen, Tepastus, 6735:3237, 27.VII.–15.VIII.2005, 1♀, R. Jussila leg.

Laji muistuttaa eniten lajia *H. bipunctator* (Thunberg, 1824), mutta eroaa siitä mm. siten, että etusiivet eivät ole tummentuneet ja että metasoman toinen tergiitti on vaalea (Schwarz & Shaw 2000).

Laji on Suomelle uusi. Sitä on löydetty aikaisemmin vain Britanniaasta, Ranskasta ja Saksasta.

***Hemiteles rubropleuralis* Kiss, 1929**

V: Turku, Paattinen, 6727:3244, 1.–16.VIII.1995, 1♀, R. Jussila leg.

Laji muistuttaa eniten lajia *H. similis* (Gmelin, 1790), mutta eroaa siitä seuraavasti: keskiruumiin kyljissä on punaista (kuten myös lajeilla *H. bipunctator* ja *H. maricesca*), etusiivessä on tummennusta (kuten lajilla *H. bipunctator*) ja tuntosarvet ovat paksummat kuin lajilla *H. bipunctator* (ks. Schwarz & Shaw 2000).

Laji on Suomelle uusi. Sitä on löydetty aikaisemmin vain Britanniaasta, Ranskasta, Espanjasta ja Unkarista.

Suomesta tunnetaan nyt kaikki Euroopasta löytyneet *Hemiteles*-lajit:

bipunctator (Thunberg, 1822)
maricesca Schwarz & Shaw, 2000
rubropleuralis Kiss, 1929
similis (Gmelin, 1790)

Cryptinae, Phygadeontini, Gelina***Dichrogaster liostylus* (Thomson, 1885)***Hemiteles liostylus* Thomson, 1885*Hemiteles schaffneri* Schmiedeknecht, 1897*Dichrogaster liostylus* (Thomson) Horstmann
1976

V: Kisko, 668:330, 30.V.–28.VI.1999, 1♂, J. Nurminen & P. Rautio leg.

V: Turku, Pikisaari, 671:323, 10.–23.VIII.2003, 1♂, M. Mikkola leg.

U: Ruotsinpyhtää, Lehtinen, 669:341, 16.IX.–1.X.2004, 1♂, M. Östman leg.

Lajin parhaita tuntomerkkejä ovat etusiiven *2m-cu* –suonen vino asento ja yläleukojen tyven vähäinen tyvipullistuma. Yksilöitten kasvot ovat täysin mustat.Laji on Suomelle uusi. Sillä on melko laaja levinneisyys: Etelä-, Länsi- ja Keski-Eurooppa, Venäjä, Azerbaidžan, Intia, Taiwan ja Japani (Yu ym. 2005). Lajille läheinen *D. genalis* (Habermehl, 1925) on poistettava Suomen lajiluettelosta. Kaikki maastamme löydetty yksilöt kuuluvat lajiin *D. heteropus* (Thomson, 1896). Ne ovat tallennettuina Helsingin luonnontieteellisessä keskusmuseossa (coll. V. Karvonen). Kahden jälkimmäisen lajin erot löytyvät K. Horstmannin julkaisusta (1992).***Dichrogaster modesta* (Gravenhorst, 1829)***Hemiteles modestus* Gravenhorst, 1829*Herpestomus brunneus* Kiss, 1924*Dichrogaster modesta* (Gravenhorst) Townes
1983

V: Turku, Paattinen, 6727:3244, 22.VIII.–11.IX.2006, 1♀, R. Jussila leg.

V: Nousiainen, Tepastus, 6735:3237, 29.VIII.–11.IX.2004, 1♂, 16.–31.VIII.2005, 1♀ ja 14.–28.IX.2006, 1♀, R. Jussila leg.

EK: Kotka, 670:349, 11.–21.VI.1998, 1♂, L. Luukkonen leg.

EH: Jämsä, Kaipola, 686:340, 13.VIII.1997, 1♂, R. Jussila leg.

Laji kuuluu sukunsa siihen ryhmään, jolla etusiiven *2m-cu* -suonen asento on kohtisuora. Semuistuttaa Suomestakin tavattua lajia *D. aestivalis* (Gravenhorst, 1829), mutta sen tegulat ovat valkeahkot, kun taas jälkimmäisellä lajilla ne vaihtelevat mustahkosta mustaan (muita eroavuuksia, ks. Townes 1983).

Laji on Suomelle uusi. Sillä on melko laaja levinneisyys: Ruotsi, Norja, Etelä-, Länsi- ja Keski-Eurooppa, Venäjä ja Israel.

Gelis infumatus* (Thomson, 1884)Hemiteles infumatus* Thomson, 1884*Gelis infumatus* (Thomson) Horstmann 1979

V: Turku, Paattinen 6727:3244, 1–11.VI.1998, 1♀, R. Jussila leg.

Laji kuuluu sukunsa siihen ryhmään, joiden naarailla on täysin kehittyneet siivet. Muista ryhmänsä lajeista sen erottaa seuraavien tuntomerkkien avulla: pää, keskiruumis ja metasoman kaksi ensimmäistä tergiittiä ovat karkeapintaiset, keskiruumis on kokonaan musta, etusiivet ovat laajalti savuttuneet, metasoman toinen ja (osittain) kolmas tergiitti ovat punertavat ja raajat ovat lähes kokonaan vaaleat (vain reisissä ja sääriässä jonkin verran tummempaa väritystä).

Laji on Suomelle uusi. Sitä on löytynyt aikaisemmin Ruotsista, Länsi- ja Keski-Euroopasta ja Venäjältä Leningradin alueelta.

***Gelis operosus* Schwarz, 2002**

PS: Savonranta, 69077–69105:36026–36049, 21.V.–4.IX.1996, 22♀♀ (joista yksi on holotyypin ja loput paratyyppejä), P. Martikainen leg. (M. Schwarz det.).

PS: Jäppilä, Sorsasalo, 69157:35344, 9.VI.–27.VII.2001, 2♀♀, P. Martikainen leg. (R. Jussila det.).

EP: Ilmajoki, Tuomimaa, 6972:3260, 5.VI.–3.VII.2005, 2♀♀, V-M. Mukkala leg. (R. Jussila det.).

Naaraat ovat siivettömiä. Lajin parhaita tuntomerkkejä ovat metasoman ensimmäisen

jaokkeen puuttuvat dorsolateraalikarinat sekä toisen jaokkeen laterotergiitit, jotka ovat sulautuneet varsinaiseen tergiittiin ilman terävähköä kulmaa. Lisäksi propodeumin poikittaislista puuttuu. Väriykseltään laji on enemmän tai vähemmän tumma. Koiras on tuntematon.

Lajia on tavattu ainoastaan Suomesta.

***Gelis parens* Schwarz, 1998**

U: Inkoo ”Kopparnäs (?) 1984 MV. Par. *P. crass.* F2”, 1 ♀ (M. Schwarz det.).

Laji muistuttaa edellistä, mutta propodeumissa on selvä puolikaaren muotoinen poikittaislista ja metasoman toisen jaokkeen laterotergiitti on kiinnittynyt tergiittiin selvällä kulmalla. Laji on väriykseltään kokonaan vaalea paitsi pää ja metasoman kärki, jotka ovat mustat. Koiras on tuntematon.

Lajia, joka on Suomelle uusi, on tavattu aikaisemmin ainoastaan Puolasta.

***Gelis recens* Schwarz, 2002**

PS: Savonranta, 69081:36026, 18.VI.–13.VII.1996, 1 ♀ (paratyyppe), P. Martikainen leg. (M. Schwarz det.).

PeP: Tervola, 73413:34515, 25.VII.–27.VIII.1996, 1 ♀ (paratyyppe), P. Martikainen leg. (M. Schwarz det.).

Laji muistuttaa suuresti Suomestakin tavattua lajia *G. bicolor* (Villers, 1879), mutta esimerkiksi propodeum on tumma, kun se lajilla *G. bicolor* on vaalea. Propodeumin poikittaislista on lajilla *G. bicolor* yleensä selvä, mutta *recens*illä se puuttuu tai on epäselvä. *G. recens* on jonkin verran hoikempi kuin *G. bicolor*. Koiras on tuntematon.

Lajia *Gelis recens* on tavattu Suomen lisäksi Ruotsista, Länsi-, Keski- ja Etelä-Euroopasta sekä Marokosta (Schwarz 2002).

***Gelis sanguinepectus* (Schmiedeknecht, 1932)**

Hemiteles sanguinepectus Schmiedeknecht, 1932
Gelis sanguinepectus (Schmiedeknecht)
Horstmann 1983

V: Sauvo, Karuna, 6693:3256, 18.VII.–30.VIII.1999 ja 25.VI.–2.VII.2001, 4 ♀♀, R. Jussila leg.

Laji kuuluu sukunsa siihen ryhmään, joiden naarailta on täysin kehittyneet siivet. Muista lähilajeista sen voi erottaa seuraavien tuntomerkkien avulla: pää, keskiruumis ja metasoma ovat karkeapintaiset ja matat, vain viimeksi mainitun kärkiosa on kiiltävämpi. Keskiruumiissa on runsaasti punertavaa väritystä ja raajat ovat kokonaan vaaleat. Metasoman väritys poikkeaa alkuperäisestä kuvauksesta (Schmiedeknecht, 1932) siinä suhteessa, että vain ensimmäinen tergiitti on musta ja loput tergiiteistä ovat enemmän tai vähemmän vaaleita.

Suomelle uutta lajia *Gelis sanguinepectus* on tavattu aikaisemmin Puolasta, Saksasta ja Ranskasta.

***Gelis spurius* (Förster, 1850)**

Pezomachus spurius Förster, 1850
Gelis spurius (Förster) Schwarz 2002

A: Finström, Ekudden, 6711:3106, 12.VI.2007, 1 ♀, R. Jussila leg.

V: Korppoo, 6648:3195, 16.VII.–6.IX.1997, 2 ♀♀, A. Haarto leg.

V: Korppoo, Lohm, 669:319, 6.VIII.1995, 2 ♀♀, R. Jussila leg.

V: Sauvo, Karuna, 6693:3256, 10.VII.1967, 17.VI.1977, 20.VIII.1978, 5.VIII.1979, 19.VI.1981 ja 3.VI.1995, 6 ♀♀, R. Jussila leg.

V: Kaarina, 670:323, 1.VII.1972, 1 ♀, R. Jussila leg.

V: Turku, 27.V.1957 ja 11.VII.1959, 3 ♀♀, R. Jussila leg.

V: Turku, Ruissalo, 671:323, 22.V.–24.VIII.1961 ja 23.VII.1979, 7 ♀♀, R. Jussila leg.

V: Taivassalo, Muntti, 6729:3209, 2.7.2002, 1 ♀, M. Koponen leg.

V: Taivassalo, Orikvuori, 6733:3208, 11.VI.–16.VII.2003, 2♀♀, V-M. Mukkala & A. Haarto leg.

V: Vehmaa, 6735:3209, 1.VII.2002, 1♀, M. Koponen leg.

V: Mynämäki, Karjalan Kalela, 675:323, 10.VI.1973, 1♀, R. Jussila leg.

St: Yläne, 676:324, 5.VIII.1980, 1♀, R. Jussila leg.

EH: Somero, Häntälä, 672:330, 5.VIII.–7.IX.2000, 1♀, A. Haarto & V-M. Mukkala leg.

EH: Kuhmoinen, Närvä, 684:341, 13.VII.1997, 1♀, R. Jussila leg.

ES: Mikkeli, 6839:3506, 5.VII., 26.IX. ja 6.X.2007, 3♀♀, M. Koponen leg.

ES: Hirvensalmi, 6836:3492, 3.VIII.2007, 1♀, M. Koponen leg.

EP: Ilmajoki, Niinimaa, 6970:3256, 26.V.–4.VII.2006, 1♀, V-M. Mukkala leg.

EP: Ilmajoki, Tuomimaa, 6972:3260, 6.VIII.–17.IX.2005, 2♀♀, V-M. Mukkala leg.

EP: Ilmajoki, Kivistönmäki, 6979:3279, 14.VII.–3.VIII.2001, 2♀♀, V-M. Mukkala leg.

EP: Vaasa, 701:322, 17.VII.1986, 1♀, R. Jussila leg.

PH: Keitele, 7002:3468, 2.VII.2004, 1♀, M. Koponen leg.

PH: Rautalampi, 693:348, 1.VII.1983, 2♀♀, R. Jussila leg.

PS: Jäppilä, Sorsasalo, 69157:35344, 9.VI.–13.X.2001, 3♀♀, P. Martikainen leg.

PS: Savonranta, 69077–69105:36026–36049, 21.V.–2.X.1996, 31♂♂ ja 52♀♀, P. Martikainen leg.

PeP: Tervola, 73413–7344:34515–34515, 28.V.–12.IX.1996, 5♂♂ ja 43♀♀, P. Martikainen leg.

PeP: Rovaniemen mlk., 73430:34543, 28.V.–25.IX.1996, 1♂ 7♀♀, P. Martikainen leg.

KiL: Kittilä, 1♀, A. Merisuo leg.

Gelis spurius muistuttaa suuresti lajia *G. agilis* (Fabricius, 1775), joka on yleinen koko Euroopassa, mutta sen metasoma on selvästi tiheäkarvaisempi.

Gelis spurius on yleinen laji ja sitä on löytynyt Suomen lisäksi lähes koko Euroopasta paitsi Baltian maista ja Venäjältä (Schwarz 2002).

***Gelis venatorius* (Förster, 1850)**

Pezomachus venatorius Förster, 1850

Gelis venatorius (Förster) Ceballos 1927; Yu & Horstmann 2004

V: Sauvo, Karuna 6693:3256, 6.VII.1981 ja 24.VII.1996, 2♀♀, R. Jussila leg.

V: Turku, Ruissalo 671:323, 24.V.1963 ja 7.VI.1966, 2♀♀, R. Jussila leg.

V: Nousiainen, Tepastus 6735:3237, 1.–15.VI.2003, 1♀, R. Jussila leg.

U: Siuntio 6676:3344, 28.V.2005, 1♀, M. Koponen leg.

EH: Jämsä, Kaipola 668:340, 14.VII.1996, 1♀, R. Jussila leg.

EH: Tampere, 29.VII.1971, 1♀, R. Jussila leg.

EP: Ilmajoki, Harjunmäki 6972:3274, 2.VII.–12.IX.1999, 1♀, V-M. Mukkala leg.

PH: Viitasaari 7004:3441, 2.VII.2004, 1♀, M. Koponen leg.

PK: Tohmajärvi 6903:3676, 14.VI.2001, 1♀, M. Koponen leg.

InL: Utsjoki, Kevo 6–11.VII.1959, 2♀♀, R. Jussila leg.

Tämän lajin naaraitten munanasettimesta puuttuvat useimmiten hampaat kokonaan. Lisäsi metasoma on harvakarvainen. Tarkemmat tuntomerkit ja tutkimuskaava löytyvät Schwarzin julkaisusta (2002). Koiras on tuntematon.

Lajia on löytynyt Suomen ja Ruotsin lisäksi Länsi- ja Keski-Euroopasta sekä Bulgariasta.

Cryptinae, Phygadeontini, Phygadeuontina

***Sulcarius pubescens* Townes, 1983**

EH: Sahalahti 6820:3365, 20.VII.2006, 1♀, P. Valtonen leg.

Laji kuuluu siihen sukunsa ryhmään, jolla tuntosarvista puuttuu valkoinen rengas. Hyviä lajituntomerkkejä ovat himmeähköt posket, keskiruumiin suurelta osaltaan karkeat mesopleuronit ja metasoman matta toinen tergiitti.

Laji on Suomelle uusi. Sitä on löydetty aikaisemmin vain Ruotsista.

Cryptinae, Aptesini

***Oresbius bipunctatus* (Schmiedeknecht, 1931)**

Microcryptus bipunctatus Schmiedeknecht 1931
Oresbius bipunctatus (Schmiedeknecht)
Sawoniewicz 1984

PeP: Tervola, Perämaa 7344:3450, 25.VII–27.VIII.1996, 1♀, P. Martikainen leg. (J. Sawoniewicz det.).

Oresbius bipunctatus muistuttaa meillä yli koko Suomen levinnyttä lajia *Oresbius septentrionalis* (Thomson, 1883), mutta esimerkiksi otsassa olevat sivuläiskät ovat pyöreähköt, kun jälkimmäisellä lajilla ne ovat viirumaiset. Lisäksi lajin *O. bipunctatus* metasoma on selvästi kiiltävämpi.

Laji on Suomelle uusi. Sitä on löydetty aikaisemmin Norjasta, Saksasta, Puolasta ja Itävallasta.

***Pleolophus vestigialis* (Förster, 1850)**

Aptesis vestigialis Förster, 1850
Pleolophus vestigialis (Förster) Sawoniewicz 1988
Microcryptus labralis (Gravenhorst)
Schmiedeknecht 1908

V: Sauvo, Karuna, 6693:3256, 20.VI.–9.VII.1998, 1♂, R. Jussila leg.

U: Kirkkonummi, Porkkala, 665:335, 1.–30.VI.1998, 1♂, P. Sundell & L. Lundsten leg.

U: Kirkkonummi, Porkkalan Rilaxholm, 665:335, 26.V.2002, 4♂, R. Jussila leg.

U: Espoo, Kilo, 662:336, 20.VI.1999, 1♂, Jarkko Jussila leg.

U: Askola, 671:343, 26.VI.–2.VII.2001, 2♂♂, A. Karhu leg.

U: Porvoo, Kiala, 670:342, 8.–10.VII.2001, 1♂, M. Östman leg.

U: Pyhtää, 670:347, 20.–30.VII.1998, 2♂♂, L. Luukkonen leg.

U: Pyhtää, Korkeaharju, 670:347, 1.–14.VI.2002, 1♂, V-M. Mussalo leg.

U: Pyhtää, Kaunissaari, 669:348, 1.–11.VII.2000, 1♂, L. Luukkonen leg.

EK: Kotka, 670:349, 11.–24.VI.1998, 1♂, L. Luukkonen leg.

EK: Kotka, Itäranta, 671:349, 18.–25.VII.1998, 1♂, L. Luukkonen leg.

EK: Kotka, Kymenlinna, 671:349, 12.–28.VI.2000, 1♂, L. Luukkonen leg.

EK: Kotka, Halla, 670:349, 27.VI.–5.VII.2001, 1♂, V-M. Mussalo leg.

EK: Kotka, Karhulampi, 671:348, 1.–17.VI.1998, 2♂♂, L. Luukkonen leg.

EK: Virolahti, Pappila, 671:353, 23.–30.VI.1999, 2♂♂, T. Klemetti & L. Luukkonen leg.

EK: Virolahti, Summa 671:350, 10.–30.VI.2000, 1♂, L. Luukkonen leg.

ES: Valkeala, 675:348, 7.–13.VI.1999, 4♂♂, V. Lehtinen leg.

ES: Joutseno, 678:357, 6.VII.1977, 1♂, R. Jussila leg.

EH: Iitti, 676:346, 13.–16.VI.1999, 1♂, H. Jokela leg.

Suurin osa yksilöistä on J. Sawoniewiczin määrittämiä tai tarkistamia. Naaraita ei ole vielä löytynyt Suomesta. Koiraat voidaan erottaa muista sukunsa Suomessa tavatuista lajeista ennen kaikkea siten, että niiden ylähuuli on valkea, pikkukilpi on musta ja takasääret ovat ilman valkeaa tyviläiskää.

Laji on Suomelle uusi. Sitä on tavattu myös Britanniaista, Keski-Euroopasta ja Latviasta.

Kiitokset

Kiitämme seuraavia henkilöitä avunannosta: Dr. Gavin Broad (Lontoo, Iso-Britannia), FT Antti Haarto (Mynämäki, Suomi), Dr. Klaus Horstmann (Würzburg, Saksa), FK Martti Koponen (Mikkeli, Suomi), FT Veli-Matti Mukkala (Kaarina, Suomi), Dr. Janusz Sawoniewicz (Białystok, Puola), Dr. Martin Schwarz (Kirchschlag, Itävalta), ja FT Ilari E. Sääksjärvi (Naantali, Suomi).

Acknowledgements

We would like thank the following persons for helping in many ways during the study: Dr. Gavin Broad (London, Great Britain), Dr. Antti Haarto (Mynämäki, Finland), Dr. Klaus Horstmann (Würzburg, Germany), MSc. Martti

Koponen (Mikkeli, Suomi), Dr. Veli-Matti Mukkala (Kaarina, Finland), Dr. Janusz Sawoniewicz (Białystok, Poland), Dr. Martin Schwarz (Kirchschlag, Austria), and Dr. Ilari E. Sääksjärvi (Naantali, Finland).

Kirjallisuus (References)

Fitton, M. G., Shaw, M. R. & Gauld, I. D. 1988: Pimplinae Ichneumon-flies. Hymenoptera, Ichneumonidae (Pimplinae). – Handbooks for the identification of British insects 7: 1, 1-110.

Horstmann, K. 1992: Revision einiger Gattungen und Arten der Phygadeuontini. – Mitt. Münch. Entomol. Ges. 81: 229–254.

Kerrich, G. J. 1940: Contribution to our knowledge of the hymenopterous fauna of south-east Finland. – Not. Entomol. 19: 99–109.

Schmiedeknecht, O. 1932: Opuscula entomologica. Suppl.-Band, Neuarbeitungen. Fasc. XV. Hemitelini: 1–129. – Blankenburg i. Thür.

Schwarz, M. 2002: Revision der westpaläarktischen Arten der Gattungen *Gelis* Thunberg mit apteren Weibchen und *Thaumatogelis* Schwarz (Hymenoptera, Ichneumonidae). Teil 3. – Linzer biol. Beitr. 23/2: 1293-1392.

Schwarz, M. & Shaw, M. R. 2000: Western Palearctic Cryptinae (Hymenoptera: Ichneumonidae) in the National Museums of Scotland, with nomenclatural changes, taxonomic notes, rearing records and special reference to the British check list. Part. 3. Tribe Phygadeuontini, subtribes Chiroticina, Acrolytina, Hemitelina and Gelina (excluding *Gelis*), with descriptions of new species. – Entomologist's Gazette 51: 147–186.

Townes, H. K. 1970: The genera of Ichneumonidae 3. – Mem. Amer. Entomol. Inst. 13, 1-307.

Townes, H. K. 1983: Revisions of twenty genera of Gelini (Ichneumonidae). – Mem. Amer. Entomol. Inst. 35, 1-281.

Yu, D. S., van Achterberg, K. & Horstmann, K. 2005: Biological and taxonomical information: Ichneumonoidea 2004. – Taxapad Interactive Catalogue, Vancouver.